

ANALYSIS OF FLOWS OF FOREIGN STUDENTS COMING TO SLOVAKIA FROM 2009 TO 2021

Martina Chrančoková¹, Dušana Dokupilová²

Abstract

The present time is the time of globalization and digitization, and this has also affected migration flows for education. Humanity was also significantly affected by the Covid 19 virus, and many things changed and went in a different direction than expected. This article will look at Slovakia as a country providing education to foreign students, a provider of education. We will look at the migration flows of international students to Slovakia since its inception. And we will reassess whether the mentioned flows of students have somehow been more accurately depicted. To describe them, we will use descriptive statistics, comparison and analysis of data obtained from the Ministry of Education, Science, Research and Sports of the Slovak Republic. The aim of the article is to find out which countries Slovakia is attractive for education and which type of schools are preferred for foreign students in our country.

Keywords

International Students Migration, Education Flows, Public and External Study

I. Úvod

Nachádzame sa v dobe kedy sa začal brať väčší dôraz na dosiahnuté vzdelanie. Vzdelanie a rôzne typy vzdelávacích inštitúcií sa snažia neustále zlepšovať a dať svojim žiakom a študentom lepšiu perspektívu pre život, tak aby sa neskôr vedeli čo najlepšie uplatniť na trhu práce. Zahraničné vzdelanie sa v minulosti, ale o to viac v súčasnej dobe, hodnotilo a hodnotí za oveľa cennejšie ako vzdelanie získané doma, tým myslíme na Slovensku. Podľa Kuptscha (2006) malo zahraničné vzdelanie vyššiu hodnotu v súčasnom svete globalizácie. Migrácia študentov je našou súčasťou už dlhé roky, ale nikdy sa jej nevenovalo toľko pozornosti ako iným typom migrácie, napríklad nelegálnej migrácii (Baláž, 2010). Európska únia (EÚ) stále hľadá a pokúša sa vytvoriť dokonalejšie medzinárodné porovnanie merateľných ukazovateľov migrácie vo svojich členských krajinách. Vďaka nim by sa vedela viac zamerať na vzdelávacie príležitosti pre zahraničných študentov vzhľadom na tzv. krajiny vzdelávania, t.j. také, v ktorých sa rozhodli daní študenti študovať a možno aj neskôr pracovať a žiť. Krajiny si vytvárajú svoje vlastné politiky ohľadne vzdelávacieho systému a každá vzdelávacia inštitúcia to rieši individuálne. Práve tento typ správania bolo prakticky lepšie možno spozorovať cez pandémiu COVID 19. Tieto politiky sa stali viac viditeľnými pre verejnosť a bolo aj jednotlivo vidieť ako sa konkrétne krajiny a vzdelávacie inštitúcie popasovali s týmto problémom pandémie. Cieľom tohto článku je zamerať sa na prílev mozgov do krajiny Slovensko. Predmetom výskumu boli zahraniční študenti, ktorí na Slovensku študovali od roku 2009 po rok 2021. Dáta nám boli poskytnuté z Centra vedecko-technologických informácií Slovenskej republiky (CVTI SR). Ďalším zdrojom nám slúžila publikácia OECD s názvom Education at a Glance 2021 (OECD Indicators). OECD sa v tejto publikácii snaží analyzovať a porovnávať vybrané ukazovatele na porovnanie vzdelávacích systémov krajín a zvolených využívaných politík daných krajín. OECD

¹ Institute for Forecasting, Centre of Social and Psychological Sciences, Slovak Academy of Sciences, Šancová 56, 811 05 Bratislava, Slovakia. E-mail: martina.chrancokova@gmail.com.

Faculty of Management, Comenius University Bratislava, Odbojárov 10, 820 05 Bratislava, Slovakia. E-mail: martina.chrancokova@gmail.com.

² Institute for Forecasting, Centre of Social and Psychological Sciences, Slovak Academy of Sciences, Šancová 56, 811 05 Bratislava, Slovakia. E-mail: dusana.dokupilova@savba.sk.

ako medzinárodná organizácia sa týmto snaží o dosiahnutie pokroku vo svojich členských krajinách. Na spracovanie údajov sme použili deskriptívnu štatistiku.

Všeobecne sa na migráciu dá pozeráť z viacerých pohľadov. My sa v tomto článku chceme na ňu pozrieť z pohľadu zahraničných študentov a krajín, v ktorých sa zahraniční študenti rozhodli študovať. Medzinárodná migrácia študentov sa klasifikuje ako legálna migrácia. Jednou z najhlavnejších teórií migrácie je teória pull-push. Všeobecne sa push faktory charakterizujú zväčša ako nízku životnú úroveň, občianske nepokoje a iné možné negatívne ovplyvňujúce faktory. Opačne, k pull faktorom patria napríklad vyššie mzdy, vyššia životná úroveň atď. Cesta za vzdelávaním sa radí skôr k pull faktorom. Študenti patria k významnému ľudskému kapitálu každej krajiny a len za pomoci vzdelaných ľudí sa dá tvoriť dobrá a úspešná budúcnosť (Chrančoková & Dokupilová, 2020).

Medzinárodnej migrácii študentov sa na rozdiel od iných foriem mobilit venovalo v minulosti, ale aj v súčasnosti menej pozornosti, ako by si táto téma zaslúžila. Väčšina článkov ohľadne migrácie študentov alebo mobility študentov sa zaoberá migračnými tokmi študentov z rozvojových do vyspelých krajín, na ktoré sa pozerá hlavne ekonomicky. Tieto toky sú zväčša jednosmerné a končia sa pre jednu stranu. Pre krajinu pôvodu je to tzv. únik mozgov tzv. "brain drain" (Docquier et al., 2007; Lowell & Findlay, 2002). Samozrejme ale existujú aj vzájomné migračné toky študentov medzi vyspelými krajinami. V tomto type tokov nie sú ekonomické rozdiely až také významné. Migračné toky medzi vyspelými krajinami majú skôr cirkulárnu podobu a krajina, ktorá získava nový ľudský kapitál, prijímajúca krajina, sa môže pochváliť tzv. zisku mozgov "brain gain" (Baláž, 2010). My sa chceme v tomto článku pozrieť presne na opačný smer, a to zamerať sa na tzv. zisk mozgov a ľudského kapitálu, ktorý k nám prúdi z iných krajín. Konkrétne ide o toky zahraničných študentov prichádzajúcich študovať priamo na Slovensko.

Článok sme rozčlenili na štyri kapitoly. Úvod mal za cieľ predstaviť veľmi stručne danú problematiku. V druhej kapitole sme sa venovali súčasnému vzdelávaciemu systému na Slovensku. V tretej kapitole sme sa dotkli histórii migrácie zahraničných študentov na Slovensku a to najprv teoreticky a neskôr aj prakticky analyzovaním zozbieraných údajov ohľadne počtov zahraničných študentov za dané roky. V závere sme zhrnuli stručne naše poznatky zo skúmanej problematiky a našou snahou bolo sa aj vyjadriť k cieľu tohto článku.

II. Súčasný vysokoškolský vzdelávaci systém na Slovensku

Poslaním vysokých škôl, ktoré sú súčasťou európskeho spoločného priestoru, je rozvíjať vedomosti, tvorivosť, múdrosť, dobro v každom človeku a prispievať k rozvoju vzdelanosti, vedy, pre blaho celej spoločnosti a krajín. Napĺňanie tohto poslania je hlavným cieľom vysokých škôl a všetkých vzdelávacích inštitúcií.

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky je ústredným orgánom štátnej správy Slovenskej republiky pre základné, stredné a vysoké školstvo, školské zariadenia, celoživotné vzdelávanie, vedu a pre štátnu podporu športu a mládež. Ministerstvo riadi školy a školské zariadenia na území Slovenskej republiky prostredníctvom všeobecne záväzných pravidiel, poskytovaním profesijného poradenstva všetkým zriaďovateľom, spravuje sieť škôl a školských zariadení v Slovenskej republike. Prostredníctvom krajských školských úradov zabezpečuje realizáciu štátnej správy. Kompetencie ministerstva sú stanovené zákonom (MINEDU, 2022a). Všeobecný právny rámec pre činnosť vysokých škôl poskytuje zákon č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov a vyhlášky ministerstva. Medzi ďalšie významné vzdelávacie inštitúcie patrí Centrum vedecko-technických informácií SR (CVTI SR), klasifikuje sa medzi príspevkové organizácie Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR. Slovenský vzdelávaci systém sa riadi klasifikáciou stupňov vzdelania vychádzajúcej z medzinárodnej štandardnej klasifikácie vzdelania (ISCED). Je to určitý nástroj na zostavovanie štatistík o vzdelávaní na medzinárodnej úrovni. ISCED 2011 bol formálne prijatý v novembri 2011 a je základom úrovni prezentovaných v tejto publikácii (OECD, 2021).

Na Slovensku v súčasnej dobe pôsobí dokopy 33 vysokých škôl. Týchto 33 vysokých škôl sa delí na 3 kategórie: verejné vysoké školy, štátne vysoké školy a súkromné vysoké školy. V roku 2022 disponovalo Slovensko s 20 vysokými školami, ktoré patria k verejným, 3 vysoké školy patria k štátnym a 10 vysokých škôl patrí k súkromným vysokým školám (MINEDU, 2022a).

Verejná vysoká škola je verejnoprávna a samosprávna inštitúcia, ktorá sa zriaďuje a ruší zákonom. Súkromná vysoká škola je definovaná ako právnická osoba so sídlom v Slovenskej republike alebo so sídlom na území členského štátu Európskej únie alebo štátov, ktoré sú zmluvnými stranami Dohody o Európskom hospodárskom priestore a Švajčiarskej konfederácie, ktorá bola zriadená alebo založená na vzdelávanie a výskum, je oprávnená pôsobiť ako súkromná vysoká škola, ak jej vláda Slovenskej republiky na to udelila súhlas v mene štátu. Štátne vysoké školy sú riadené priamo ministerstvami nášho štátu, ktoré riešia smerovanie našej krajiny (MINEDU, 2022a).

Od 1. 9. 2019 vstúpila do účinnosti nová sústava študijných odborov obsahujúca 48 študijných odborov. Vysokoškolské vzdelanie je poskytované v troch stupňoch – bakalársky, magisterský/inžiniersky a doktorandský. K 1. 3. 2021 mali vysoké školy akreditovaných spolu 6498 študijných programov. V dennej forme majú vysoké školy akreditovaných 3454 študijných programov, v externej 3044 študijných programov. Pri dennej forme štúdiu podľa odporúčaného študijného plánu zodpovedá v závislosti od študijného programu z hľadiska časovej náročnosti práci študenta v rozsahu 1500 až 1800 hodín za akademický rok vrátane samostatného štúdia a samostatnej tvorivej činnosti. Pri externej forme štúdiu podľa odporúčaného študijného plánu zodpovedá v závislosti od študijného programu z hľadiska časovej náročnosti práci študenta v rozsahu 750 až 1440 hodín za akademický rok vrátane samostatného štúdia a samostatnej tvorivej činnosti. Od akademického roku 2002/2003 používa Slovenská republika kreditový systém vyjadrujúci štandardnú záťaž študenta v ECTS, ktorá predstavuje 60 kreditov na jeden akademický rok v dennej forme štúdia (MINEDU, 2022a).

III. Migračné toky zahraničných študentov na Slovensko

Slovensko nepatrí k veľmi obľúbeným cieľovým krajinám migrantov. Zatiaľ môžeme povedať, že patrí k neprebádaným krajinám, ktorej sa ešte tak rapidne nedotkol priebeh migrácie. Doteraz je Slovenská republika výlučne považovaná za krajinu pôvodu migrantov, teda krajinou emigračných tokov tzv. odlivu mozgov. Samozrejme, že na Slovensko prichádzajú aj študenti, ktorí chcú u nás študovať a Slovensko sa im zdá dosť atraktívne. Tento článok sa preto chce pozrieť na túto problematiku zo strany druhej, a to ako na prílev ľudského kapitálu. Či je Slovensko dosť atraktívne pre zahraničných študentov, a ak áno, tak z akých krajín.

Migračné zmeny priniesol krajine až vstup Slovenska do Európskej únie, a to v roku 2004. Vtedy poklesla na Slovensku hlavne nelegálna a azylová migrácia a osemnásobne sa zvýšila legálna migrácia. Aj napriek tomu, že rast populácie cudzincov na Slovensku zostal na nízkej úrovni (IOM, 2022).

Migrácia zahraničných študentov za štúdiom bola v rokoch 2004 až po rok 2009 veľmi málo skúmanou témou. V tejto dobe štatistický ukazovateľ zahŕňal iba súčty žiakov a aj študentov. Divinský (2009) sa vo svojej práci vyjadril, že: „Kardinálnym dôvodom bol nielen jej objektívny ráz, ale aj jej ponímanie spoločnosťou. Je pravda, že v predmetných rokoch bol rozsah migrácie za štúdiom niekoľkonásobne menší v porovnaní s objemom ďalších zložiek zahraničnej migrácie v krajine – migrácie za prácou, azylovej migrácie či nelegálnej migrácie. Na druhej strane však bola imigrácia žiakov a študentov zo zahraničia do SR aj subjektívne značne podceňovaná až prehliadaná; bola chybné považovaná len za akúsi marginálnu formu migrácie. Pritom kvalitné a komplexné vzdelávanie detí migrantov (vrátane zvládnutia slovenčiny) je nevyhnutným predpokladom ich úspešnej integrácie do majoritnej spoločnosti (Bargerová & Divinský, 2008). Okrem toho školné uhrádzané zahraničnými študentmi vysokej školy (VŠ) za štúdiom znamená pre krajinu ekonomický prínos.” Do roku 2005 pretrvávala stagnácia počtu zahraničných študentov (Divinský, 2005). Od roku 2006 sa začali zvyšovať počty zahraničných žiakov a študentov. V porovnaní s rokmi 2004 a 2008

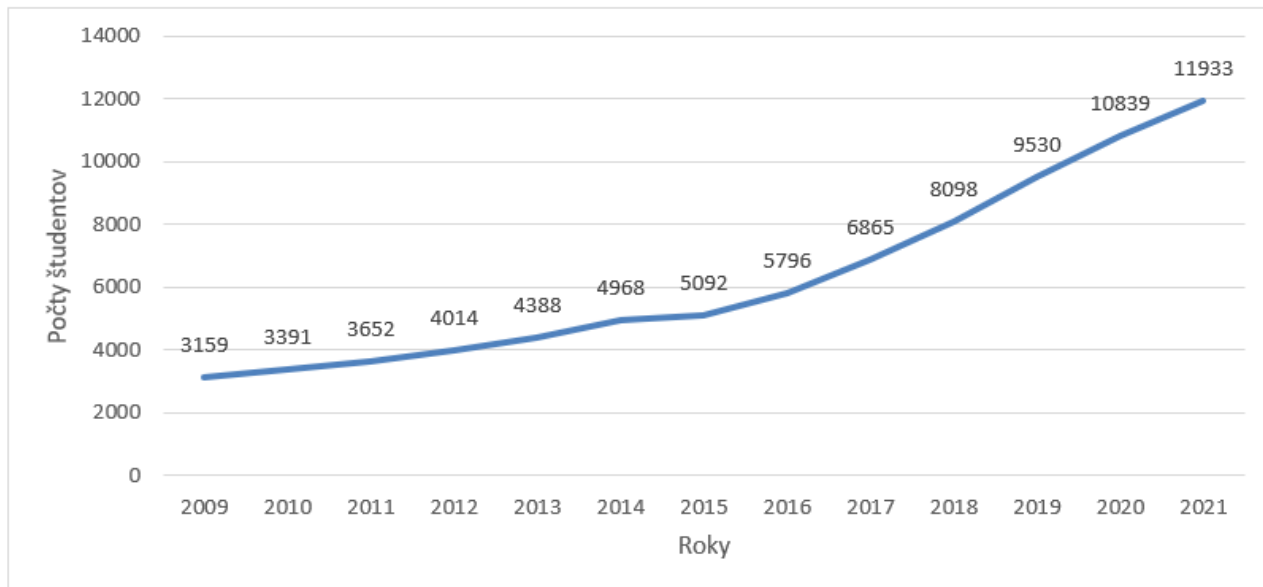
sa zvýšil ich počet o 1,4krát. Hlavnou príčinou zvyšujúcej migrácia mladého ľudského kapitálu bol vstup Slovenskej republiky do Európskej únie (Divinský, 2009). Podiel cudzincov študujúcich na slovenských vysokých školách v rokoch 2004 až 2008 výrazne stúpol zo 49 % na vyše 63 % zo súhrnného počtu zahraničných študentov na Slovensku (konkrétne išlo o štatistiky Ústavu informácií a prognóz školstva). „Vysokoškooláci tak tvorili jednoznačne najpočetnejšiu skupinu medzi imigrantmi na školách SR” (Divinský, 2009). V sledovanom období 2004 až 2008 patrili medzi najdôležitejšími krajinami pôvodu Česká republika (zhruba s 1/5 z celkového počtu zahraničných žiakov a študentov). Ďalšími krajinami, ktoré mali záujem o slovenské vzdelávanie bolo Srbsko, Ukrajina, Vietnam, Izrael, Rusko a ďalšie krajiny. Avšak o Slovensko ako o krajinu vzdelávania začali mať záujem študenti z krajín Grécka, Nórska, Francúzska či Nemecka (Divinský, 2009).

Tento článok je z časti pokračovaním článku skúmajúceho migračné toky študentov z roku 2020 (Chrančoková & Dokupilová, 2020). Článok sa venoval emigračných a imigračných tokov študentov do krajiny Slovensko v rokoch 2013 po rok 2018. Vtedy zdrojom pre náš výskum bola databáza Eurostatu (2009). Zistili sme, že Slovensko je atraktívnym miestom na vzdelávanie pre študentov hlavne z Českej republiky, Ukrajiny a Srbska. Konkrétne pre magisterské štúdium to boli zahraniční študenti zase hlavne z Českej republiky, Nórska a Ázie. A pre doktorandské štúdium išlo hlavne o toky zahraničných študentov z krajín ako Nemecko, Česká republika Poľsko (Chrančoková & Dokupilová, 2020).

Naša súčasná analýza študentských migračných tokov je zo zdrojov CVTI SR a Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR. Tieto zdroje poskytujú údaje od roku 2009 po rok 2021. Celkovo od roku 2009 po rok 2021 bolo zaregistrovaných vo vysokoškolskom systéme spolu 81 725 zahraničných študentov študujúcich na Slovensku. Títo študenti pochádzali celkovo zo 138 krajín (Chrančoková & Dokupilová, 2022).

V roku 2009 študovalo 3 159 zahraničných študentov. Na porovnanie v roku 2021 študovalo na Slovensku 11 933 zahraničných študentov, čo je o 3,8x viac ako to bolo v roku 2009. Na grafe 1 vidieť aj iné počty študentov počas rokov 2009 až do roku 2021. Na grafe 1 vidieť, že ide o rastúci trend, pričom v roku 2014 a 2015 bol tento trend najmenej rastúci.

Graf 1: Počty zahraničných študentov prichádzajúcich na Slovensko 2009-2021

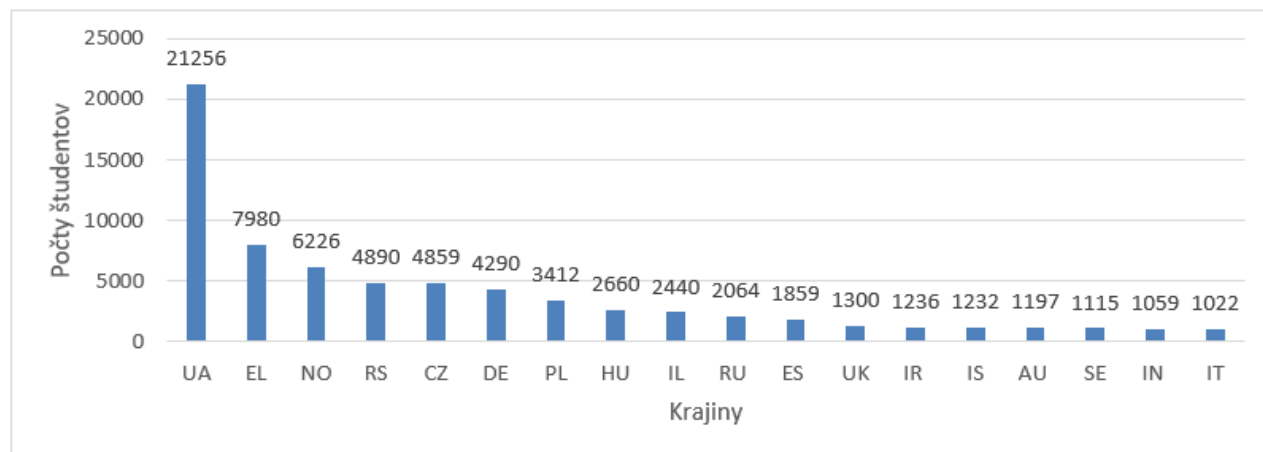


Poznámky: študenti denného štúdia na verejných vysokých školách

Zdroje: CVTI, Chrančoková & Dokupilová (2022)

Ďalej nás zaujímali krajiny, z ktorých títo študenti pochádzali. Zamerali sme sa na celkové počty študentov za spomínané obdobie výskumu, a to od roku 2009 po rok 2021, a zistili sme, že najväčší počet študentov pochádzal z Ukrajiny, bolo to spolu 21 256 zahraničných študentov. Druhou krajinou bolo Grécko so 7 980 zahraničnými študentmi a treťou krajinou bolo Nórsko so 6 226 zahraničnými študentmi. V grafe 2 sú zobrazené ďalšie krajiny, z ktorých prichádzajú zahraniční študenti na Slovensko.

Graf 2: Počty zahraničných študentov prichádzajúcich na Slovensko 2009–2021 z pohľadu krajín



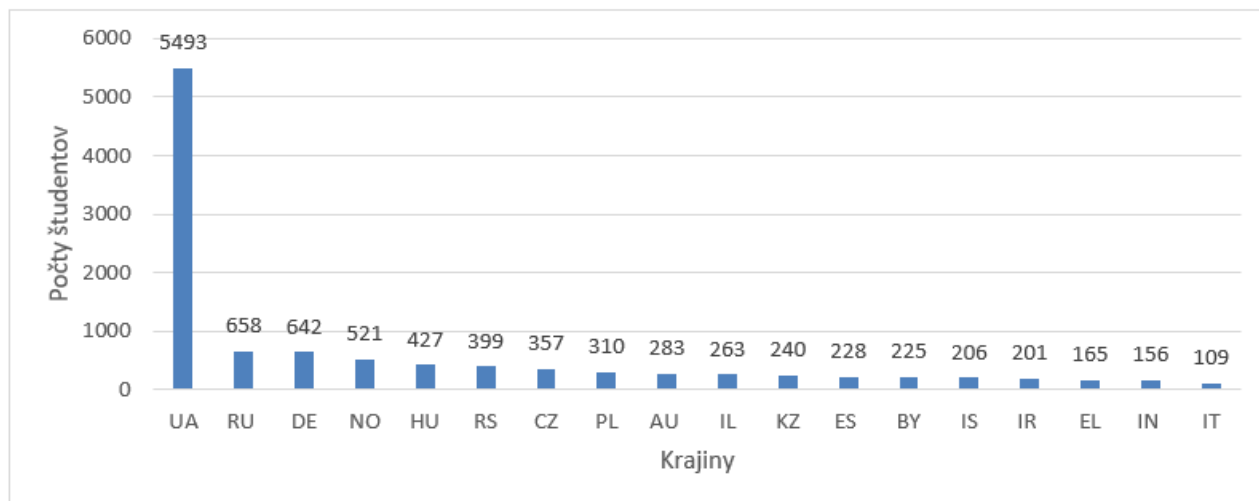
Poznámky: študenti denného štúdia na verejných vysokých školách

Zdroje: CVTI, Chrančoková & Dokupilová (2022)

Ide o krajiny ako Srbsko, Česká republika, Nemecko, Poľsko, Maďarsko, Izrael, Rusko, Španielsko, Veľká Británia, Irán, Island, Rakúsko, Švédsko, India a Taliansko (viac informácií v grafe 2).

V našom výskume sa ďalej zamerali na prichádzajúce toky zahraničných študentov na Slovensko v roku 2021. Zistili sme, že najväčší nárast zahraničných študentov pozorujeme hlavne z Ukrajiny. Keď sme sa viac zamerali na tento tok, tak sme zistili, že tento tok sa 65x zväčšil v porovnaní s rokom 2009. V roku 2009 študovalo na Slovensku 84 študentov, pričom v roku 2021 to už bolo 5 493 študentov z Ukrajiny. Očividne sme pre Ukrajincov obľúbenou destináciou ohľadne získavania vzdelania. Ďalšími krajinami, u ktorých je Slovensko obľúbené ako krajina na získania vzdelania sú Rusko, Nemecko, Nórsko (detailnejšie o tom hovorí graf 3).

Graf 3: Počty zahraničných študentov pre Slovensko v roku 2021



Poznámky: študenti denného štúdia na verejných vysokých školách

Zdroje: CVTI, Chrančoková & Dokupilová (2022)

Pomocou analýzy sme zistili, že najviac atraktívne je Slovensko hlavne pre ukrajinských študentov. Krajiny v rebríčku obľúbenosti krajín ohľadne štúdia na Slovensku sa veľmi nemenili. Budeme vychádzať z grafu 3, kde máme zobrazené tieto toky zahraničných študentov. Na ňom môžeme vidieť že tok ukrajinských študentov prevyšuje všetky ostatné. Druhým dôležitým tokom je tok študentov z Ruska. Nemeckí študenti sú tretím najdôležitejším tokom študentov v roku 2021.

V nasledujúcej tabuľke 1 sme si postupne hlbšie analyzovali tieto toky. Porovnali sme ich umiestnenie v rebríčku, ktoré si krajiny za 12 rokov ukotvili (od roku 2009 po rok 2021), ten sa nachádza v stĺpci 2 nasledujúcej tabuľky s rebríčkom krajín v roku 2021 a následne sme porovnali ich umiestnenie, ktoré si vytvorili v roku 2021. Zistili sme pohyb týchto tokov a následne sme vedeli porovnať krajiny, z ktorých títo študenti prichádzajú.

Tabuľka 1: Presuny v rebríčku atraktívnosti krajín študentov prichádzajúcich na Slovensko

Poradie	2009-2021	2021	Rast + / Pokles -
1.	Ukrajina (UA)	Ukrajina (UA)	=
2.	Grécko (EL)	Rusko (RU)	-
3.	Norsko (NO)	Nemecko (DE)	-
4.	Srbsko (RS)	Nórsko (NO)	-
5.	Česko (CZ)	Maďarsko (HU)	-
6.	Nemecko (DE)	Srbsko (RS)	+
7.	Pol'sko (PL)	Česko (CZ)	-
8.	Maďarsko (HU)	Pol'sko (PL)	+
9.	Izrael (IL)	Rakúsko (AU)	-
10.	Rusko (RU)	Izrael (IL)	+
11.	Španielsko (ES)	Kazachstan (KZ)	-
12.	Veľká Británia (UK)	Španielsko (ES)	
13.	Irán (IR)	Bielorusko (BY)	-
14.	Island (IS)	Island (IS)	=
15.	Rakúsko (AU)	Irán (IR)	+
16.	Švédsko (SE)	Grécko (EL)	
17.	India (IN)	India (IN)	=
18.	Taliansko (IT)	Taliansko (IT)	=

Poznámky: študenti denného štúdia na verejných vysokých školách

Zdroje: CVTI, Chrančoková & Dokupilová (2022), vlastné spracovanie

Ukázalo sa, že 4 toky zmenili svoje umiestnenie nahor, išlo o toky nemeckých, maďarských, ruských a rakúskych študentov. Nemeckí študenti si priplesli až o 3 priečky (zo 6. miesta na 3. miesto), maďarskí študenti si tiež polepšili o 3 priečky (z 8. miesta na 5. miesto), ruskí študenti si priplesli najlepšie (z 10. miesta na 2. miesto) a posledný tok, ktorí mal rastúcu tendenciu, bol tok rakúskych študentov (z 15. miesta na 9. miesto). Tieto toky zmenili štandardnú štruktúru, ktorá tu bola dlhé roky. Na druhé a tretie miesto sa dostali ruskí a nemeckí študenti, pričom sme zistili, že Slovensko začalo byť viac zaujímavé aj pre susedné krajiny ako je Maďarsko a Rakúsko.

Štyri toky zahraničných študentov ostali na rovnakej pozícií v rebríčku krajín, ktoré sme porovnávali. Išlo o krajiny ako Ukrajina, Island, India a Taliansko.

Dva toky sa do vybraného rebríčka vybraných krajín nedostali, pretože ich toky v roku 2021 boli veľmi slabé, išlo o toky z krajín Veľká Británia a Švédsko.

Ostatné toky zažili pokles, išlo o krajiny ako Grécko, ktoré kleslo z 2. priečky až na 16. priečku, Nórsko z 3. miesta na 4. miesto, Srbsko zo 4. priečky na 6. priečku, Česko z 5. miesta na 7. miesto, Pol'sko zo 7. miesta na 8. miesto, Izrael z 9. miesta na 10. miesto, Španielsko z 11. miesta na 12. miesto a Irán z 13. miesta na 15. miesto. Na týchto tokoch vidieť, že sa to až tak rapídne nezmenilo, ale vidno na týchto tokoch začínajúci pokles a dá sa z toho vydedukovať do budúcnosti klesajúci trend. Najväčší pokles vidieť na gréckom toku zahraničných študentov, kde v roku 2009 na Slovensku študovalo 761 gréckych študentov, tak v roku 2021 to bolo len 165.

Tiež sme zistili pri porovnávaní získaných dát, že v roku 2009 využilo externú formu štúdia len jedna pätina zahraničných študentov a v roku 2021 tento počet ešte poklesol na len na 3% z celkového počtu zahraničných študentov. Ďalším našim zistením bolo, že 80% z týchto zahraničných študentov, čo mali záujem o externé štúdium pochádzalo hlavne z Českej republiky a Maďarska.

IV. Záver

Analýza potvrdila, že Slovensko nepatrí práve k atraktívnym krajinám vzdelávania. Avšak, čo je potešujúce, že počty zahraničných študentov stále rastú. Toky študentov, ktorých Slovensko prilákalo zo zahraničia sa posledné desaťročie sa od roku 2009 do roku 2021 neustále menili. Ako sa mení svet, tak sa menia aj všeobecne migračné toky. Pôsobí na nich omnoho viac faktorov ako to bolo v minulosti. O Slovenku ako krajinu, ktorá vie poskytnúť kvalitné vzdelanie majú hlavne záujem naše susedské krajiny. Najsilnejší tok k nám prichádza od nášho východného suseda, Ukrajiny.

Slovenská vláda by preto mohla využiť svoje vhodné priestorové umiestnenie, ktoré je v strede Európy a prilákať viac zahraničných študentov. Dáta ukázali, že väčšiu úspešnosť prilákať zahraničných študentov má zaručenú z chudobnejších krajín v porovnaní so Slovenskom, čo potvrdzuje teórie o zisku mozgov a ich smerovanie do vyspelejších krajín sveta. V súčasnosti pre Slovensko ide o krajiny ako Ukrajina, Rusko, Srbsko. Do budúcnosti by bolo pre Slovensko rozumné sa pokúsiť si tieto mozgy ponechať a to tak, že ich bude vedieť podporiť po ich úspešnom štúdiu v ich zotrvaní na slovenskom pracovnom trhu.

Pandémia COVID19, ktorá sa dotkla nás ako aj celého sveta od rokoch 2019 po rok 2021, iba potvrdila dôležitosť využívanie nových technológií v oblasti vzdelávania. Tieto technológie nám umožnili rýchly prístup k informáciám a ukázali svetu a ľuďom, že sa dá žiť iným spôsobom a na to potrebujeme tak veľmi potrebnú flexibilitu. (MINEDU, 2022b). Slovensko ukázalo, že vie ísť s dobou a vie sa prispôbiť danej situácii. Novodobé výskumy však ukazujú ako je vo vzdelávaní veľmi potrebný sociálny kontakt.

Financovanie

Tento výskum bol podporený COST Action CA20115 - European Network on International Student Mobility: Connecting Research and Practice (ENIS), grantmi VEGA č. 2/0151/19 – Prínosy slovenskej migrácie a VEGA. číslo 2/0001/22 – Slovensko 2030.

Literatúra

- Baláž, V. (2010). Migrácia študentov v Európe: súťaž o ľudský kapitál. *Sociológia-Slovak Sociological Review*, 42(4), 356-382.
- Bargerová, Z. & Divinský, B. (2008). Integrácia migrantov v Slovenskej republike – Výzvy a odporúčania pre tvorcov politik, *International Organization for Migration*, Bratislava.
- Divinský, B. (2005). Zahraničná migrácia v Slovenskej republike – Stav, trendy, spoločenské súvislosti, Friedrich Ebert Stiftung, Bratislava.
- Divinský, B. (2009). Migračné trendy v Slovenskej republike po vstupe krajiny do EÚ. *IOM-Medzinárodná organizácia pre migráciu*. Bratislava.
- Docquier, F., Lohest, O. & Marfouk, A. (2007). Brain Drain in Developing Countries. *The World Bank Economic Review*, 21(2): 193-218.
- Eurostat. (2009). Europe in figures – Eurostat yearbook 2009, Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg.
- Chrančoková, M. & Dokupilová, D. (2020). Exploring Migration Flows with International Students of Slovakia. *Economic and Social Development: Book of Proceedings*, 57-65.
- Chrančoková, M. & Dokupilová, D. (2022). The Current Trend of Young Human Capital for Education in Slovakia. *7th Business & Entrepreneurial Economics 2022: Book of Proceedings*, 55-62.

IOM. (2022). *Migration in Slovakia*. Dostupné z <https://iom.sk/sk/migracia/migracia-na-slovensku.html> (24. 6. 2022).

Kuptsch, C. (2006). Students and talent flow – the case of Europe: From castle to harbour? pp. 33-61. In: Kuptsch C. and Pang, E. F. (eds): *Competing for Global Talent*. International Labour Office: Geneva.

Lowell, B. L. & Findlay. A. (2002). *Migration of Highly Skilled Persons from Developing Countries: Impact and Policy Responses*. International Labour Office, Geneva.

MINEDU. (2022a). *Vysoké školy slovenskej republiky*. Dostupné z <https://www.minedu.sk/vysoke-skoly-v-slovenskej-republike/> (12. 7. 2022).

MINEDU. (2022b). *Európsky parlament a Rada EÚ nanovo zadefinovali program Erasmus+, ktorý je kľúčový pre rozvoj kvalitného vzdelávania*. Dostupné z <https://www.minedu.sk/europsky-parlament-a-rada-eu-nanovo-za-efinovali-program-erasmus-ktory-je-klucovy-pre-rozvoj-kvalitneho-vzdelavania/> (12. 7. 2022).

OECD. (2021). *Education at Glance 2021*. Dostupné z <https://www.oecd.org/education/education-at-a-glance/> (10. 7. 2022).